

ВІЙСЬКОВИЙ ІНСТИТУТ
КИЇВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

ЗАТВЕРДЖУЮ

ТВО начальника Військового інституту
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка

полковник

17.04.2020

Олександр ПРИЛІПКО

ПРОГРАМА

**додаткового вступного іспиту до ад'юнктури зі спеціальності
035 ФІЛОЛОГІЯ**

Обговорено на засіданні Вченої ради науково-дослідного центру Військового інституту Київського національного університету імені Тараса Шевченка
24.03.2020

Протокол № 3

Затверджено Вченою Радою Військового інституту Київського національного університету імені Тараса Шевченка 15.04.2020

Протокол № 10

Додатковий вступний іспит може бути призначений вступникам, які вступають до аспірантури (ад'юнктури) з іншої галузі знань (спеціальності), ніж та, яка зазначена в їх дипломі магістра (спеціаліста).

Додатковий вступний іспит передує вступним іспитам з іноземної мови та спеціальності.

Програма додаткового іспиту відображає загальне коло кваліфікаційних вимог до теоретичних знань претендентів для вступу до ад'юнктури.

На основі цієї програми складається перелік питань додаткового іспиту і формуються екзаменаційні білети.

РОЗДІЛ 1

Дисципліни перекладознавчого циклу

Загальна теорія перекладу

Становлення і розвиток теорії перекладу. Значення терміна «теорія перекладу» в **перекладознавстві**. Напрями, завдання, методи дослідження лінгвістичної теорії перекладу. Основні етапи становлення та розвитку лінгвістичної теорії перекладу. Статус теорії перекладу. Переклад як акт міжмовної комунікації. Сутність міжмовної комунікації. Види мовного посередництва. Сутність перекладу. Визначення перекладу як подвійного інтерпретаційно-породжувального дискурсу. Норми перекладу. Проблема визначення одиниці перекладу. Види перекладу (письмовий, усний (синхронний (поняття компресії, прогнозування), послідовний). Специфіка усного і письмового перекладу. Специфіка перекладу в залежності від типу тексту. Мовні та позамовні аспекти перекладу. Компоненти перекладацької діяльності; їх співвідношення. Схема процесу перекладу з урахуванням його мовних та позамовних аспектів. Міжкультурна комунікація як вторинна моделювальна система у процесі перекладу; роль фонових знань і правильного осмислення предметної ситуації у процесі перекладу.

Проблема еквівалентності в перекладознавстві

Поняття еквівалентності та його співвідношення з поняттямадекватності й тотожності. Відносна еквівалентність при усному синхронному перекладі. Відносність еквівалентності перекладу письмових текстів. Типологія еквівалентності. Трансформації як спосіб досягнення перекладацької еквівалентності. Типи перекладацьких трансформацій: формальні та формально-змістові трансформації.

Інформаційний обсяг слова і теорія перекладу

Поняття інформації. Типологія інформації в перекладознавстві. Інформативний обсяг слова. Поняття ево-логічна інформація та її типи (пропозиційна, асоціативно-метафорична). Конотативна інформація та її типи (емоційно-оцінна, експресивна, стилістична та культурна). Прагматична інформація (інтенціональна, стратегічна, жанрова, конситуативна).

Фонетичні та словотвірні проблеми перекладу

Проблеми еквівалентності текстів оригіналу й перекладу на фонетичному та словотвірному рівнях. Проблеми перекладу власних імен. Формальні трансформації на фонетичному та графічному рівні: транслітерація, транскрипція, їхня комбінація; принцип етимологічної відповідності; фонографічна заміна за традицією. Формально-змістові трансформації: зміна ритміко-мелодійного малюнку віршів. Трансформації на словотвірному рівні: словотвірне калькування, інверсія складників слова.

Лексико-фразеологічні проблеми перекладу

Види лексико-фразеологічних відповідників згідно з теорією закономірних відповідностей: еквіваленти та аналоги (варіантні відповідники). Лексико-семантичні трансформації у перекладі. Диференціація значень (синонімічні відповідники), генералізація та конкретизація значень (гіпероніми та гіпоніми). Логічний розвиток поняття (метонімічний перенос у перекладі). Перефразування. Векторні заміни у перекладі. Прийоми компенсації та конденсації (компресії). Специфіка перекладу окремих розрядів лексики. Переклад суспільнополітичних та науково-технічних термінів. Експресивне вживання термінів його відтворення у перекладі. Переклад власних імен, географічних назв, назв установ, організацій, періодичних видань тощо. Роль традиції у перекладі власних імен. Передавання інтернаціональної та псевдоінтернаціональної лексики. Сполучуваність слів у процесі перекладу. Особливості перекладу стійких словосполучень. Способи відтворення фразеологічних одиниць. Переклад образних фразеологізмів. Повне та часткове збереження та втрати образності при перекладі. Передавання прислів'їв, крилатих слів. Експресивне перетворення фразеології та його відображення у перекладі. Лексикографія у перекладі. Види лексикографічних джерел. Використання словників різних типів: двомовних, багатомовних, тлумачних, синонімічних, фразеологічних, галузевих, словників скорочень і т.п. Енциклопедії, довідники та їх роль у перекладі. Ведення перекладацької картотеки.

Проблема лакун в перекладознавстві

Поняття лакуни, безеквівалентної лексики, реалій. Типологія лакун у перекладознавстві. Системні й функціональні лакуни. Безеквівалентна лексика та шляхи її відтворення у перекладі: транслітерація та транскрипція, калькування, описовий переклад і підстановка. Типологія реалій. Способи перекладу слів-реалій. Проблема збереження національної своєрідності оригіналу в тексті перекладу. Прагматична адаптація елементів, що передають асоціативні реалії. Перекладнеологізмів.

Граматичні проблеми перекладу

Граматичні значення та їх передавання в перекладі. Збіг та розходження граматичних моделей рідної та іноземної мов. Граматичні відповідники, їхня відносність. Вибір граматичного відповідника в залежності від семантико-синтаксичної функції, лексичного наповнення та стилістико-експресивної функції конструкції. Обов'язкові граматичні заміни при відсутності деяких

морфологічних категорій у мові перекладу: передавання засобами іноземної мови видових форм рідної мови, функцій артиклів, особливих випадків вживання займенників, конструкцій з безособовими формами дієслів, які відсутні у рідній мові і т.п. Передавання модальності у перекладі. Суб'єктно-об'єктна трансформація в перекладі. Трансформація складного речення у просте і навпаки. Заміна підрядності сурядністю та сурядності підрядністю. Способи підкреслення смислового центру (реми) висловлювання у рідній та іноземній мовах. Шляхи подолання інверсії в реченні при перекладі. Комунікативне членування тексту і його відтворення в перекладі.

Стилістичні та прагматичні проблеми перекладу

Стилістична та прагматична характеристики тексту як цілого та її відтворення у перекладі. Поняття комунікативної мети тексту. Передавання стилістичного забарвлення слів і граматичних зворотів (архаїзми, вульгаризм, канцеляризм, колоквіалізми тощо). Експресивна конкретизація при перекладі на рідну мову. Прагматична адаптація тексту при перекладі. Слова, що виражають об'єктивні поняття, переклад їх на рідну мову. Відтворення у перекладі власних назв; історичні та екстралінгвістичні фактори добору засобів їх перекладу, транскрибування власних назв. Прагматична адаптація інтернаціоналізмів. Передача стилістичних засобів: повторів, паралелізмів, метафор, метонімії, гри слів і т.п. Розкриття алюзій та прихованих цитат. Передача композиційних особливостей оригіналу. Формально-змістові трансформації з прагматичним компонентом як зміна форми та змісту одиниць у тексті, текстових фрагментів з метою збалансування прагматичного впливу перекладу на свого читача (фразеологічні, фігуративні, концептуальні, аксіологічні, метатекстові).

Перекладацька діяльність

Основні особливості перекладацької діяльності. Організація перекладацької справи в Україні та за її межами. Елементи наукової організації праці перекладача. Етика перекладача. Сутність професійної етики перекладача. Моральні принципи перекладача. Норми професійної поведінки перекладача. Професійна придатність і професійні вимоги.

Лінгвістичне забезпечення військ (сил)

Військовий переклад як один з видів спеціального перекладу. Зміст та структура лінгвістичного забезпечення військ (ЛЗВ). Лінгводидактична діяльність військового перекладача. Лінгводіагностика та лінгвокваліметрія в системі ЛЗВ. Термінологічна та лексикографічна діяльність військового перекладача.

РОЗДІЛ 2.

Дисципліни мовознавчого циклу

Історія основної іноземної мови

Головні характеристики фонетичного, лексичного, морфологічного та синтаксичного рівнів основної іноземної мови на різних етапах розвитку (від стародавнього періоду до новітнього).

Порівняльна лексикологія основної іноземної та української мов

Шляхи розвитку та характеристика словникового складу в основній іноземній та українській мовах, моделі словотвору, запозичення в основній іноземній та українській мовах, система частин мови в основній іноземній та українській мовах, види смислового зв'язку між словами в реченнях в основній іноземній та українській мовах, види лексикографічних видань.

Порівняльна стилістика основної іноземної та української мов

Особливості функціональних стилів основної іноземної та української мов, стилістичні фігури, тропи та прийоми в основній іноземній та українській мовах.

РОЗДІЛ 3.

Список рекомендованої літератури

Основні джерела

1. Бархударов Л.С. Язык и перевод / Л.С. Бархударов. М. : Международные отношения, 1975. 240 с.
2. Брандес М. П. Предпереводческий анализ текста (для ин-тов и ф-тов иностр. яз.) / М.П. Брандес, В.И. Поворотов. 3-е изд. М. : НВИ Тезаурус, 2001. 234 с.
3. Виноградов В. С. Перевод: общие и лексические проблемы. Учебное пособие / В.С. Виноградов. 3-е изд., перераб. М. : КДУ, 2006. 240 с.
4. Гарбовский Н. К. Теория перевода : учебник / Н.К. Гарбовский . М. : Изд-во Московского университета, 2004. 544 с.
5. Зорівчак Р. П. Реалія і переклад : на матеріалі англійських перекладів української прози / Р. П. Зорівчак. Львів : Видавництво при Львівському державному університеті, 1989. 215 с.
6. Карабан В.І. Переклад з української мови на англійську мову: навчальний посібник / В.І. Карабан, Дж. Мейс. Вінниця : Нова книга, 2003. 608 с.
7. Карабан В.І. Переклад англійської наукової і технічної літератури / В.І. Карабан. Частина I, II. К., 2001. 308 с., 340 с.
8. Кияк Т.Р. Теорія і практика перекладу німецької мови / Т.Р. Кияк, А.М. Науменко, О.Д. Огуй. Вінниця : Нова книга, 2006. 596 с.
9. Комиссаров В. Н. Современное переводоведение [Электронный ресурс] / В.Н. Комиссаров. М. : ЭТС, 2002, 424 с. Режим доступа : <http://library.durov.com/Komissarov-089.htm>
10. Комиссаров В. Н. Теория перевода (лингвистические аспекты) : учеб. Для ин-тов и фак. иностр. яз. / В.Н. Комиссаров. М. : Высшая школа, 1990. 253 с.
11. Коптілов В. В. Теорія і практика перекладу : навчальний посібник / Віктор Коптілов. К. : Юніверс, 2003. 280 с.

12. Корунець І. В. Вступ до перекладознавства / І. В. Корунець. Вінниця :Нова книга, 2008. 512 с.
13. Латышев Л. К. Курс перевода (эквивалентность перевода и способе достижения) / Л.К. Латышев. М. : Международные отношения, 1981. 248 с.
14. Мирам Г. Профессиональный перевод / Г. Мирам, А. Гон. К: НикаЦентр, 2003. 135с.
15. Нестеренко Н.М., Лисенко К.В. A Course in Interpreting and Translation. Посібник для студентів та викладачів вищих навчальних закладів /Н.М. Нестеренко, К.В. Лисенко. Вінниця : Нова книга, 2004. 240 с.
16. Нямцу А. С.. Типологія перекладу: навчальний посібник / А.С. Нямцу, М.І. Гураль. Чернівці: Рута, 2008. 96 с.
17. Рецкер Я. И. Теория перевода и переводческая практика / Я. И. Рецкер. М. : Р. Валент, 2004. 240 с.
18. Сдобников В.В. Теория перевода / В.В. Сдобников, О.В. Петрова. М. : АСТ Восток-Запад, 2006. 448 с.
19. Селіванова О.О. Світ свідомості в мові. Мир сознания в языке. Монографічне видання / О.О. Селіванова. Черкаси : Ю. Чабаненко, 2012. 488 с.
20. Baker M., Saldanha G. (Eds.) Routledge Encyclopedia of Translation Studies. London and New York: Routledge, 2008. 689 pp.
21. Holmes J. S. The Name and Nature of Translation Studies // Holmes J. S. Translated Paper on Literary Translation and Translation Studies Amsterdam, Rodopi, 1988 P. 66-80.
22. Gentzler E.C. Contemporary Translation Theories // Gentzler E. C. London: Routledge, 2001. 232 p.
23. Pym A. Exploring Translation Theories // A. Pym. London and New York: Routledge, 2010. 200 p.
24. Munday J. Introducing Translation Studies: theories and applications // Jeremy Munday. London and New York: Routledge, 2008. 240 p.
25. Toury, G. Descriptive Translation Studies and Beyond. Amsterdam & Philadelphia: Benjamins. 1995. 311 p.

Додаткові джерела

26. Алексеева И. С. Введение в переводоведение / И.С. Алексеева. СПб. : Филологический факультет СПбГУ; М. : Академия, 2004. 352 с.
27. Бреус Е. В. Основы теории и практики перевода с русского языка на английский: учебное пособие / Е.В. Бреус . М.: Изд-во УРАО, 1998. 208 с.
28. Валгина Н. С. Современный русский язык: учебник / Н.С. Валгина, Д.Э. Розенталь, М.И. Фомина. М. : Высшая школа, 1987. 480 с.
29. Влахов С.И. Непереводимое в переводе / С.И. Влахов, С.П. Флорин. М. : Международные отношения, 1980. 342 с.
30. Гальперин И.Р. Информативность единицы языка / И.Р. Гальперин. М. : Высшая школа, 1974. 175 с.

31. Гудманян А.Г. Відтворення власних назв у перекладі: автореф. дис. наздобуття наук. ступеня доктора філол. наук : спец. 10.02.16Перекладознавство / А.Г. Гудманян. К., 2001 40 с.
32. Демьянков В.З. Прототипический подход // Краткий словарь когнитивных терминов / Кубрякова Е.С., Демьянков В.З., Панкрац Ю.Г., Лузина Л.Г., Под общей редакцией Е.С. Кубряковой. М.: Филологический факультет МГУ им. М.В. Ломоносова, 1996. С.140-145.
33. Дзера О.В. Жанри художнього перекладу / О.В. Дзера // Записки перекладацької майстерні. 2000–2001. Л.: ЛНУ, 2001. Т. 1. С. 18-37.
34. Зарицький М.С. Переклад: створення та редагування: Посібник / М.С. Зарицький. К.: Парламентське видавництво, 2004. 120 с.
35. Кальниченко О.А. Переклад vs адаптація / О.А. Кальниченко, В.О. Підмогін // Вісн. Харк. нац. ун-ту ім. В.Н. Каразіна. 2004. N 636. С. 201-206.
36. Катфорд Дж. К. Лингвистическая теория перевода: Об одном аспекте прикладной лингвистики / Дж. К. Катфорд ; [пер. с англ.]. М.: Едиториал УРСС, 2004. 208 с.
37. Комиссаров В.Н. Слово о переводе / В.Н. Комиссаров. М.: Международные отношения, 1973. 215 с.
38. Копанев П. И. Теория и практика письменного перевода: учебное пособие для институтов и факультетов иностранных языков / П.И. Копанев. Минск : Высш. школа, 1986. 269 с.
39. Лакофф Дж. Метафоры, которыми мы живем / Дж. Лакофф, М. Джонсон // Теория метафоры. М.: Прогресс, 1990. С. 387- 416.
40. Литвин И.Н. Проблема типологии информации в теории и практике перевода / И.Н. Литвин // Вісник Черкаського університету. Серія «Філологічні науки». Вип. 7 (220). Черкаси, 2012. 133 с. С. 12-20.
41. Миньяр-Белоручев Р. К. Как стать переводчиком / Р. К. Миньяр-Белоручев. М.: Стелла, 1994. 144 с.
42. Миньяр-Белоручев Р. К. Общая теория перевода и устный перевод / Р. К. Миньяр-Белоручев. М.: Воениздат, 1980. 237 с.
43. Миньяр-Белоручев Р. К. Теория и методы перевода / Р. К. Миньяр-Белоручев. М.: Московский лицей, 1996. 190 с.
44. Найда Ю. А. Анализ значения и составление словарей. / Ю. А. Найда // Новое в лингвистике. 1962. Вып.2. С.45 71.
45. Нешумаев И. В. Синтаксически-трансформации при переводе английского текста / И. В. Нешумаев. М.: Наука, 1991. 126 с.
46. Райс К. Классификация текстов и методы перевода / К. Райс // Вопросы теории перевода в зарубежной лингвистике». М.: Наука, 1973. С. 202-228.
47. Сорокин Ю.А. Текст и его национально-культурная специфика / Ю.А. Сорокин, И.Ю. Марковина // Текст и перевод. М.: Наука, 1988. С. 76-84.
48. Стріха М.В. Український художній переклад / М. В. Стріха. К.: Факт - Наш час, 2006. 344 с.
49. Тер-Минасова С. Г. Язык и межкультурная коммуникация / С.Г. Тер-Минасова. М.: Слово, 2000. 624 с.
50. Федоров А. В. Основы общей теории перевода (лингвистические проблемы) / А.В. Федоров. М.: Высшая школа, 1983. 303 с.

51. Черняховская Л. А. Перевод и смысловая структура / Л.А. Черняховская. М. : Международные отношения, 1976. 298 с.
52. Швейцер А. Д. Перевод и лингвистика / А.Д. Швейцер. М. : Воениздат, 1973. 280 с.
53. Черноватий Л.М., Карабан В.І. та ін. Переклад англomовної громадсько-політичної літератури. Система державного управління США: Навчальний посібник / Л.М. Черновати, В.І. Карабан. - Вінниця: Новакнига, 2006. 432 с.

МЕТОДИКА ОЦІНКИ ЗНАНЬ

на додатковому вступному іспиті до ад'юнктури за спеціальністю 035 ФІЛОЛОГІЯ

Оцінювання знань відбувається за двобальною шкалою: "зараховано" або "не зараховано".

У тому випадку, коли за додаткове вступне випробування вступник отримав оцінку "не зараховано", він не допускається до наступного вступного іспиту і позбавляється права брати участь у конкурсі.

Начальник науково-дослідного центру
кандидат технічних наук, доцент

полковник

Ігор ПАМПУХА

ПРОГРАМУ РОЗРОБИЛИ:

кандидат філологічних наук, доцент

підполковник

Максим БІЛАН